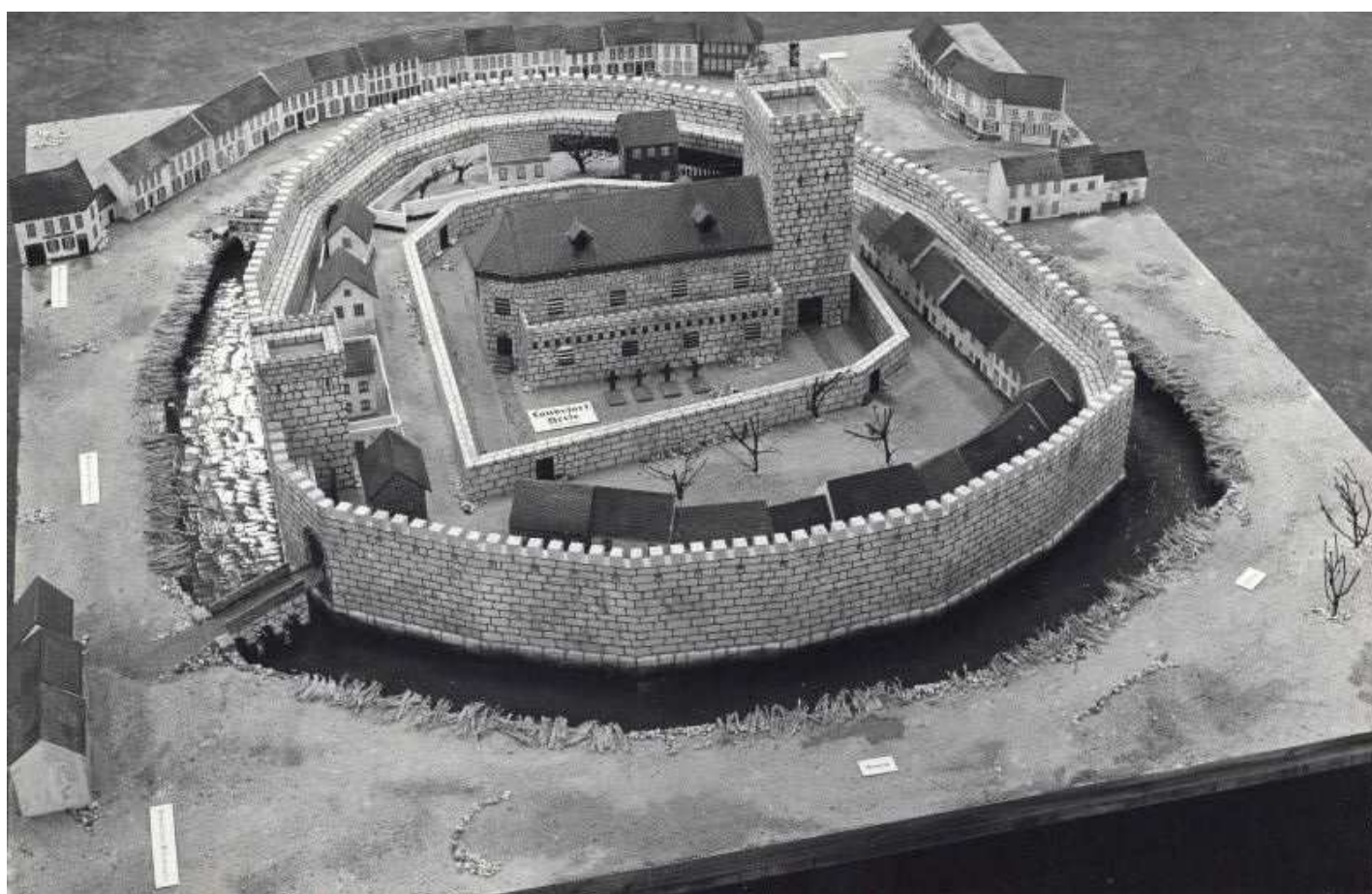

» **HART VAN HEERLEN** «

1e jaargang

nr 2

**Informatiebulletin
Oktober 2008**

HEEMKUNDE VERENIGING HEERLEN STAD

vóór en dóór Heerlenaren met hart voor 't hart van Heerlen

VAN DE REDACTIE:

Onze vereniging staat nog steeds in de kinderschoenen maar er gloort licht aan de horizon, zeker nu we uitzicht krijgen op een vaste locatie met faciliteiten voor onze leden en voor de werkgroepen

In zijn brief aan alle leden, die u in deze editie aantreft, geeft onze voorzitter, de heer Jan Bardoul daartoe de eerste aanzet.

Ter ontrafeling van doublures in de activiteiten van de verschillende werkgroepen is er periodiek overleg tussen de voorzitters van die werkgroepen opgestart, waarmee we een verbetering beogen van de onderlinge informatie en communicatie en dat zeker verhelderend zal worden voor de werkende en niet werkende leden van onze vereniging

Het aantal leden stijgt langzaam maar gestaag. Voor het draagvlak is dat van levensbelang.

Wij heten onze nieuwe leden dan ook van harte welkom evenals suggesties en bijdrage voor de inhoud van het Hart van Heerlen.

Theo Boumans

Nieuwe leden 2008

Dhr. B. Bremen	Oude Lindestraat 5	6411 EH Heerlen
Mw J.M.J. Duijsens Franck	Heerlerbaan 150	6418 CK Heerlen
Dhr. J.J.M. Eyck	Welterlaan 28	6411 EB Heerlen
Dhr. L.H.J. Palmen	Joh.xxIII singel 60	6416 HV Heerlen
Dhr. J.M.F. Peeters	Causermolenweg 12	6416 GR Heerlen
Dhr H. van Zandvoort	Hoolstraat 34	6367 GC Voerendaal
Dhr J.H. Ubachs	Pijnsweg 33	6419 CJ Heerlen
Mw. J.G. Hoekstra	Oliemolenstraat 1a	6411 GJ Heerlen
Dhr. R. Bedeaux	Dr. C. Meulemanstraat 175	6418 PC Heerlen
Dhr . D J. Thijssen	Rukkerweg 93	6418 TS Heerlen
Dhr. S. Kuyer	Pijnsweg 24 a	6419 CL Heerlen
Dhr. C. de Jong	van Sonsbeeckstraat 2/ H	6417 XV Heerlen
Dhr. W. Kousen	Douve Weienstraat 57	6417 GJ Heerlen

COLOFON:

HART VAN HEERLEN is het voorlopig halfjaarlijks verschijnende Informatie-bulletin van de Heemkunde Vereniging: Heerlen Stad, die bestuurd wordt door:

Jan Bardoul voorzitter, Harrie Claassens vice-voorzitter, Leo Franck secretaris,
Loes Loffeld 2^e secretaris, Jan Teunissen penningmeester, Theo Boumans redacteur.

Hun adressen en telefoonnummers vindt U in de vorige editie van dit bulletin.

U kunt lid worden van onze Heemkundevereniging door storting van € 12.- als jaarbijdrage op gironummer 4922828 van Jan Teunissen te Heerlen (telefoon 045-5712855) onder opgave van Uw volledig adres.

Redactie en Lay Out : Theo Boumans en Hans van Leeuwen

Introductie werkgroepen

De Heemkundevereniging Heerlen-Stad heeft naast individueel geïnteresseerde, financieel ondersteunende leden, een aantal werkgroepen die actief de heemkunde van het centrum beoefenen.

Heemkunde onderzoekt en beschrijft de historie van een gebied, geschiedenis die in de regel ongeveer 100 jaar terug gaat. Voor deze beschrijving moet men het o.a. hebben van officiële documenten uit die tijd, van krantenberichten, notulen van verenigingen, aantekeningen van personen en instellingen, maar zeker ook van de zgn 'Oral History,' de mondeling vertelde herinneringen van oudere, nog levende personen.

Praatgroep Algemeen door Jan Teunissen

De laatste activiteit is één van de hoofdonderwerpen van de 'Praatgroep Algemeen.'

Deze groep bestaat uit een 10-tal personen. Voorzitter is Jan Teunissen van het De Hesselleplein. De groep veranderde haar de oorspronkelijke naam in: Werkgroep Teunissen.

Werkwijze

Voorzitter Jan Teunissen is van mening dat het werk bijna altijd thuis of in het archief gebeurt. Soms gaat men naar iemand toe om samen aan een onderwerp te werken, of men spreekt bij iemand af om een en ander audio/visueel vast te leggen, zodat het voor het nageslacht behouden blijft.

Andere onderwerpen zijn de samenstelling en vervaardiging van de jaarlijkse kalender met de prachtige foto's van oud Heerlen. Het kerkhof aan de Akerstraat met zijn mooie graven van bekende en minder bekende Heerlenaren wordt geïnventariseerd.

Zoals gezegd benadert men oude en minder oude Heerlenaren om informatie over hun familie te krijgen. Een aantal families heeft aan deze oproep gehoor gegeven door over hun familie te vertellen, oude documenten en (afdrukken van) foto's ter beschikking te stellen.

Huidige onderwerpen van onderzoek zijn: de familie Van Wersch en Coumans.

De volgende beschrijvingen van families kunnen in de analen van de vereniging bijgeschreven worden: De families Camps-Chorus, stoffenhandel, Schiffers, café en bioscoopexploitant, Saroleastraat, Coumans, suikerwareenzaak op het Kerkplein, Jansen-Bauwenz, groenten- en fruithandel aan de Akerstraat, Juwelier Martens, Saroleastraat.

Hotelier Pot/ Postman, de familie die o.a. hotel Cloot, Neerlandia en het hotel aan de Groene Boord bestierde, familie Robbertz, van het hotel aan de Stationstraat.

Drogisterij en groothandel Savelbergh aan de Geleenstraat. De bekende Familie Schmitz van de ijzerhandel aan de vroegere Emmastraat. Familie Simons, aannemer, Tempsplein. Tenslotte de laatsten van dit indrukwekkende rijtje: de families Ubaghs aan de voormalige Schinkelstraat, aannemer, later creditverlener en Verouden, metaaldraaijerij aan de Valkenburgerweg.

Onlangs werd de eerste kalender van 2009 overhandigd aan Gertruda, Maria, Wilhelmina, Antoinette van Wersch: 'Tante' Truus, de 99-jarige tante van een van onze leden, de heer Frans van Wersch Van deze familie worden momenteel 4 takken onderzocht. Men doet onderzoek naar wonen, werken, leven en bijzondere kwaliteiten van deze uitgebreide familie.

De praatavond van deze groep is de eerste dinsdag van de maand om 19.30 u bij café D'r Klinge aan het Pancratiusplein. Belangstellenden en nieuwe onderwerpen zijn van harte welkom.

***Werkgroep Foto en Film* Introductie door Harrie Kuijpers**

De werkgroep Foto en Film bestaat momenteel uit 7 personen die enthousiast bezig zijn met het verzamelen en digitaliseren van oude foto's en films van Heerlen.

Deze foto's worden waar nodig digitaal gerestaureerd en gearchiveerd, zodat op trefwoord gezocht kan worden; ook ontstaan er regelmatig discussies waar een foto precies genomen is.

Dit foto archief is in principe beschikbaar voor iedereen in de Heemkunde vereniging Heerlen Stad, neem indien nodig even contact op.

Wij komen 1 keer per maand bij elkaar en na een serieus begin wordt het later meestal nog wel gezellig; en zo hoort dat ook !

Ook worden door leden van onze groep regelmatig foto's gemaakt van Heerlen zoals het NU is; over 10 jaar zijn we blij met deze opnamen (hoop ik); zeker op het moment dat er bekend wordt dat er gesloopt gaat worden dan worden direct opnamen gemaakt.

Daarom, heeft U interesse in deze groep ? Kom eens kijken !

Heeft U oude foto's om in te scannen: GRAAG

Harrie Kuijpers, leider groep Foto En Video 045 541-5628

***Introductie Werkgroep Genealogie* door Loes Loffeld**

De Werkgroep Genealogie heeft als studieobject het in kaart brengen van de oorsprong van families en de ontwikkelingen en onderlinge verwantschap tussen de geslachten.

Onze groep bestaat nu uit 5 personen, met als voorzitter Leo Franck van de Willemstraat. Eén deelnemer heeft helaas wegens ziekte moeten afzeggen.

Aanvankelijk was er enige moeite om tot een onderwerpkeuze te komen. Eerst informeerde men elkaar over eigen genealogisch onderzoek, wisselde gegevens uit over methoden en hulpmiddelen. Men besprak de mogelijkheden die internet biedt en wat wáár te raadplegen is. De groep vernam dat de Praatgroep Algemeen al bezig was met de beschrijving van Heerlense families. Na enkele avonden met gezellige discussies en vele leuke verhalen, koos men daarom voor de relatie bouwgeschiedenis van oude, Heerlense behuizingen en de beschrijving van de voormalige bewoners/eigenaars.

Op een kaart uit 1890 vond men naast vele andere gegevens ook de namen van woningen uit die tijd, namen waarvan enkele tot in de 20ste eeuw bekend zijn, zoals het huis De Helm op de hoek Gasthuisstraat-Pancratiusstraat, afgebroken in de 50er jaren of In der Prins van Oranje, een horecagelegenheid op de plaats waar nu Bracke ligt.

Onderwerpkeuze

De groep kon kiezen uit de volgende namen: Iggen Klomp, De Roewe Poat, Oppen Trappe, In der Eekeboom, Der Meijer, Der Krieëmer, Iggen Wurg of Iggen Zon, Iggen Uel, An der Sjlaagboom, Iggen Kruets, Oppen Leuf, Iggene Schwaan, In der Valk of in 't Greun Jegerke. In d'r Biljart, In der Ingel, Iggen Tesj, Iggen Klok en Iggen Moriaan. Allemaal huizen uit het eind van de 19^e in het centrum van Heerlen.

Achter de nog niet verbouwde Pancratiuskkerk lag op de plaats waar nu de absis is (absis is de plaats waar het altaar zich bevindt) een steegje met daaraan verschillende huizen, de ingang van het betreffende steegje lag naast het huidige huis van de deken, het huis dat vroeger respectievelijk school en gemeentehuis is geweest. In het boek van Ds Jongeneel, oud-predikant in Heerlen, wordt deze plaats 'Achter gen ou Hoezer' genoemd.

De groep is gestart met bestudering van de volgende panden en hun bewoners: In der Eekeboom, volgens Jongeneel bewoond door de familie Meens, Oppen Trappe: huis van Madame de weduwe Schils, De Roewe Poat: huis van Custers de slager, Iggene Klomp: hoekhuis van Alsdorf de brouwer, Iggen Tesj: bewoont door mevr. de weduwe Ross en het Morientje of Iggen Moriaan: waarvan de verdere gegevens nog onbekend zijn.

In het bijzonder richt de werkgroep zich op de bouwgeschiedenis van een pand, wisseling van eigenaren in de laatste eeuwen en de familieverbanden tussen deze verschillende eigenaren.

Werkwijze

Feiten over huis en bewoner/ eigenaar vindt men met behulp van gegevens uit vele bronnen. Deze bronnen kunnen zijn: de cursus handleiding huizenonderzoek, te vinden op de site van Rijckheydt. Belangrijk is ook het kadaster van rond 1840 met de OAT-lijsten op internet op de site 'Wat was Waar,' ook kan men de site Genlias raadplegen voor gegevens over personen en families.

Vele moeilijke termen komen voorbij zoals: Verzamelkaart en Minuutplans, Oospronkelijk Aanwijzende Tafels, (OAT) Suppletoire Aanwijzende Tafels, Kadastrale Leggers enz.

Uit de periode voor 1796 komt men bij het huizenonderzoek de volgende bronnen tegen: Rotteboecken of Leggers, Gigtregisters of Transportboeken en de notariële akten.

Termen die de werkgroep bij een volgende gelegenheid aan geïnteresseerde leden hoopt uit te leggen. De groep heeft gezamenlijk een bezoek aan Rijckheydt gebracht om een uniforme werkwijze te ontwikkelen. Ook een bezoek aan de heemkundevereniging van Schaesberg staat op het programma van deze werkgroep.

De vergaderfrequentie is één keer per 6 weken bij een van de leden thuis. De datum wordt per keer afgesproken. Voor deelname aan deze groep kunt u bellen met Leo Franck 045- 572 20 60

Het kruis "op gen Linge" door Harrie Kuijpers

Dit kruis ook bekend als het kruis op de Nobelstraat is geplaatst eind 19e eeuw, de juiste datum is onbekend evenals de reden waarom het geplaatst is. Het is geschonken door twee rijke Heerlenaren, van één is de naam bekend, nl Vijgen uit de Kruk (Wilhelminaplein), de andere schenker is onbekend gebleven.

Ook is bekend dat het kruis ingezegend zou zijn door pastoor Stassen, er is echter in de lijst met pastoors in Heerlen GEEN pastoor Stassen te vinden ! Wel is er een rector Stassen in Welten en wel tussen 1865 en 1880, het ligt voor de hand dat deze rector (pastoor) het kruis heeft ingezegend.

Het kruis heeft een natuurstenen voet van $\pm 1,5$ mtr en daar boven op is een gietijzeren kruis van $\pm 1,25$ mtr met vliegerkast en ruit. Op de voet is de tekst: **"Wir beten Dich an Christus Und preisen Dich denn durch Dein Kreuz hast Du die Welt erlöst"** aangebracht.

Oorspronkelijk waren er twee petroleumlampen opzij van het kruis aangebracht.

Het kruis op de huidige standplaats: Bekkerweg-Benzenraderweg

Na de plaatsing werd aan de bewoner van het huisje waar het kruis voor geplaatst was, dhr Johan Jacobs gevraagd om het kruis te verzorgen en de lampjes brandend te houden.

Het was de bedoeling dat de bewoners van de Linge regelmatig zouden bijdragen in de kosten van de petroleum.

Toen Jacobs te oud werd om voor het kruis te zorgen is zijn dochter Geertruida Lempers-Jacobs, beter bekend als "ut road Truud" (rode haren?) of "Truudje van gen Linge", hier mee doorgedaan. Jaar in jaar uit heeft zij er voor gezorgd dat het kruis verzorgd werd en de lampen brandden.

Ook was ze bekend om het feit dat ze de kinderen die op het kruis aan het klimmen waren er van af jaagde, en op hen mopperde als ze niet uitkeken bij het oversteken. Want bij het verkeer van tegenwoordig !!

Het kruis op de oorspronkelijke plaats

In 1948 is Geertruida gestorven en doofden de lampjes die ze ondanks crisis en oorlog met veel moeite brandend had gehouden en kwam er een einde van een ± 80 jarige traditie.

Een leuke anekdote kan ik hier nog wel vertellen, toen ik in 1950 naar school ging op de Ruijs de Beerenbroucklaan toen wisten andere kinderen mij te vertellen dat in dat kleine huisje een heks gewoond had. Ze had dus zoveel indruk gemaakt dat zelfs twee jaar na haar dood de kinderen dat nog wisten.

In 1965 werd het huisje afgebroken om plaats te maken voor een kantoorpand en ook het kruis ontkwam niet aan de slopershamer; en dan komt het toeval om de hoek kijken, of was er toch een ingrijpen van "Boven".

Het kruis staat is stukken op stoep als er net een reporter van de krant "Het Limburgs Dagblad" langskomt, deze realiseert zich wat hier aan het gebeuren is en roept er een fotograaf bij. Even later komt ook de dochter van Geertruida Lempers, mevr W. Kruysbeek-Lempers aan lopen en zegt "Herrgod, noe kin ich och nieks mieë dra dooë, noe motste dich mar redde",

Een en ander resulteerde in een sappig verhaal in de krant en dat had tot gevolg dat het kruis aan de overkant van de Bekkerweg geplaatst is en hopelijk nog tot in lengte van jaren voor Heerlen behouden blijft.

Op de plaats van het oude huisje staat nu een modern kantoorpand, en een beeldje dat Geertruida Lempers voorsteld die met opgeheven arm achter de kwajongens aanzit.

Het beeldje is van de hand van Vera Tummers - van Hasselt en werd in 1978 onthuld.

Aan de leden van de Heemkundevereniging Heerlen-Stad.

Het bestuur van de heemkundevereniging nodigt u van harte uit voor de ledenbijeenkomst, die wij op **dinsdag 4 november** organiseren.

Voor het onderling contact tussen de leden is er net als eind 2007 een ledenbijeenkomst.

Op deze avond is er naast een informatief programma voldoende gelegenheid om met elkaar te praten. De plaats van samenkomst is **café D'r Klinge, Pancratiusstraat 47** en de avond begint om **20.00 uur**.

Het informatief programma bestaat uit:

- De vertoning van het interview met Frans van Loo, een gesprek over het Heerlen van voor en tijdens de tweede oorlog dat wordt toegelicht door Leo Franck.
- Een lezing van Loes Loffeld met de titel "De kraamkamer van de Winkbülle"; over het ontstaan en de eerste maanden van deze carnavalsvereniging.
- De voorzitters van de werkgroepen praten u bij over de stand van zaken van hun werkgroep.

Het bestuur zou het bijzonder prettig vinden u deze avond te mogen begroeten.

Namens het bestuur,

Leo Franck,
Secretaris.

VAN DE VOORZITTER

In de achter ons liggende periode is het bestuur druk doende geweest een onderkomen te vinden voor onze vereniging, een ruimte waarin we onze verzameling van foto's, artikelen, tijdschriften, boeken en dergelijke, bijeen kunnen brengen en bewaren. Een ruimte ook waar werkgroepen of individuele leden kunnen werken. Kortom een centraal punt van waaruit wij onze activiteiten kunnen ontplooiën.

Onze zoektocht heeft geleid langs het Thermenmuseum, Huis de Leuf, de Schelmentoren, het gebouwtje van de speeltuin aan de Hamerstraat en de Luciushof. Ook hebben wij ons gewend tot het gemeentebestuur, maar helaas heeft dit allemaal tot niets geleid.

Enkele maanden geleden is bij het bestuur het idee ontstaan dat Zorgcentrum Douvenrade een zeer geschikte plek zou kunnen zijn. Enerzijds vormen de bewoners, veelal Heerlenaren, een geweldige bron van informatie voor ons, anderzijds zijn deze Heerlense senioren heel geïnteresseerd in "die goeie ouwe tijd" en dus in ons werk.

Daarom hebben we contact gelegd met de leiding van Zorgcentrum Douvenrade en na een tweetal besprekingen was de zaak rond. We hebben beschikking gekregen over een ruimte van 4.35 x 3.75m, met verwarming en electriciteit, water en een toilet/doucheruimte, gratis en voor niets!

Voor vergaderingen mogen we gebruikmaken van de in het complex aanwezige vergaderruimte. Voor presentaties kunnen we de beschikking krijgen over een van de grote centrale ruimtes. In de centrale hal en de corridors mogen we vitrinekasten plaatsen en foto's ophangen. Ook kunnen we beschikken over een van de postvakken naast de receptie, zodat bewoners schriftelijk contact met ons kunnen leggen.

De directrice van Zorgcentrum Douvenrade heet ons van harte welkom en is het met ons eens dat de activiteiten van de Heemkundevereniging Heerlen-Stad een belangrijke aanvulling kunnen zijn op het recreatieprogramma van de bewoners van Zorgcentrum Douvenrade.

Van ons wordt verwacht dat wij de bewoners van Douvenrade in onze activiteiten zullen betrekken hetzij als actief lid dan wel anderszins. Ook dat we van tijd tot tijd een presentatie zullen verzorgen, dat we de wanden van het gebouw zullen opfleuren met foto's van Heerlen zoals het vroeger was en de leestafel regelmatig zullen voorzien van interessante informatie. En dat is precies wat we graag willen doen.

Het bestuur van de Heemkundevereniging Heerlen-Stad is het management van Zorgcentrum Douvenrade dankbaar voor de geboden mogelijkheden en vast van plan deze mogelijkheden optimaal te benutten. Daarvoor hebben we natuurlijk de actieve medewerking nodig van zoveel mogelijk leden van onze vereniging.

Namens het bestuur van de Heemkundevereniging Heerlen-Stad,

Jan Bardoul, voorzitter

